

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-53>

УДК 339.543:351.86

ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГАХ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

UKRAINE'S POSITIONING IN INTERNATIONAL RANKINGS AS AN INDICATOR OF CUSTOMS RISK MANAGEMENT EFFECTIVENESS UNDER SECURITY CHALLENGES

Рац Ольга Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7771-3338>**Rats Olga**

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Статтю присвячено комплексному дослідженню позиціонування України у провідних міжнародних рейтингах як індикатора ефективності національної системи управління митними ризиками в умовах безпекових викликів. У дослідженні проаналізовано динаміку індексів LPI, GOCI та CPI впродовж 2014–2025 років. Виявлено трансформацію кримінальних ринків, зокрема зростання ризиків нелегального перетину кордону та кіберзлочинності. Обґрунтовано необхідність переходу митного адміністрування до моделі «логістики стійкості». Окреслено резерви підвищення ефективності управління митними ризиками, що базуються на впровадженні цифрових систем простежуваності та поглибленні міжнародної операційної співпраці. Обґрунтовано необхідність впровадження механізмів протидії гібридним загрозам, що дозволять мінімізувати вплив безпекових викликів на зовнішньоекономічну діяльність держави.

Ключові слова: управління митними ризиками, міжнародні рейтинги, безпекові виклики, митна безпека, ефективність логістики, організована злочинність, корупція.

The article is devoted to the analysis of Ukraine's positioning in leading international rankings as a key indicator of the effectiveness of the national customs risk management system under security challenges. The research examines the dynamics of the Logistics Performance Index (LPI), the Global Organized Crime Index (GOCI), and the Corruption Perceptions Index (CPI) throughout the 2018–2025 period. A particular focus is placed on the structural transformation of criminal markets and logistics routes forced by the ongoing military aggression. The article identifies the shift toward the "logistics resilience" model as a strategic necessity. It outlines specific reserves for enhancing the effectiveness of risk management, primarily through the integration of AI-driven tracking systems, full-scale implementation of the NCTS, and the deepening of international operational cooperation in anti-money laundering (AML) efforts. The research justifies the urgent need to adapt customs profiling mechanisms to address complex hybrid threats, including the illicit trade of dual-use goods and sophisticated forms of transboundary smuggling. Furthermore, the study emphasizes that the technological leap witnessed in the logistics sector acts as a vital compensatory mechanism for the physical and infrastructure damage caused by the war. By analyzing the correlation between global monitoring indices and local customs operational data, the article demonstrates that digital transparency tools and real-time data exchange are essential for maintaining trade flows in high-risk zones. The author argues that Ukraine's progress in digitalizing its customs administration represents a proactive step toward integration into the European transit space, even while external factors create severe bottlenecks. The effectiveness of these measures is contingent upon sustained institutional support and the harmonization of national legislation with EU standards. The study demonstrates that despite significant security pressures, Ukraine maintains high institutional adaptability through the active implementation of digital transparency tools and anti-corruption oversight. However, the author argues that the lack of progress in judicial and law enforcement reforms remains a bottleneck, limiting the overall potential for customs efficiency. The findings contribute to the development of a strategic framework for customs security that balances operational facilitation with stringent risk control in high-threat environments, aiming to ensure long-term stability and economic integration into the European transit space.

Keywords: customs risk management, international rankings, security challenges, customs security, logistics performance, organized crime, corruption, institutional resilience.

Постановка проблеми. В умовах тривалої військової агресії та дії правового режиму воєнного стану, архітектура національної безпеки України зазнає докорінних трансформацій. Особливої гостроти набуває питання управління митними ризиками, оскільки зміна логістичних маршрутів, вимушене послаблення контролю для гуманітарних вантажів та закриття морських портів створили нові вікна можливостей для транскордонної організованої злочинності. Поєднання високого рівня корупційних ризиків із динамічним зростанням кримінальних ринків (контрабанда людей, незаконний обіг зброї та наркотиків) вимагає від держави не лише оперативного реагування, а й розробки стратегічних адаптивних механізмів управління, що базуються на міжнародних індикаторах стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретичного обґрунтування та практичної імплементації систем управління митними ризиками перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, фундаментальні засади управління ризиками в митній справі детально досліджено у працях Ю. В. Бугеля та Г. З. Чекалової [2], М.Л. Ковальової [4].

Проблематика забезпечення митної безпеки в умовах нестабільності та економічного спаду висвітлена у наукових дослідженнях А. С. Алфімової [1], О. В. Костяної, В. В. Карпової та Д. М. Островського [5].

Окремий масив досліджень присвячений технологічній модернізації митних процедур. Так, А. І. Брендак [1] фокусує увагу на імплементації новітніх інформаційних технологій, розглядаючи їх як інструмент функціональної розбудови інтелектуальних систем управління.

У контексті транскордонної логістики, Н. Т. Кунда та М. А. Яровий [6] аналізують специфічні ризики, що виникають під час міжнародних перевезень вантажів, що є критично важливим для формування стратегій контролю в умовах зміни логістичних ланцюгів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність ґрунтовних напрацювань у сфері митного адміністрування, залишається недостатньо вивченим питання динамічної адаптації систем управління ризиками до умов тривалої воєнної агресії, що спричинила докорінну трансформацію кримінальних ринків та логістичних шляхів. Зокрема, у сучасних дослідженнях недостатньо вивченим є комплексний аналіз

кореляції між міжнародними індикаторами інституційної стійкості та прикладними алгоритмами митного профілювання. Відсутність чіткої методології впровадження результатів глобальних моніторингів (зокрема індексів LPI, CPI та GOCI) безпосередньо в операційну діяльність митних органів створює розрив між стратегічним плануванням та тактичним управлінням ризиками, що потребує поглибленого наукового дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексний аналіз динаміки міжнародних індексів у контексті їх впливу на систему управління митними ризиками України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне здійснення державної митної справи є ключовим фактором забезпечення високого рівня конкурентоспроможності країни, оскільки безпосередньо впливає на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження результативності виконання митних процедур, боротьби з контрабандою та протидії корупції в Україні, порівняно з іншими країнами, для визначення ефективності національної системи управління митними ризиками та виявленні проблемних аспектів.

Митна складова виокремлюється у багатьох міжнародних індексах, зокрема в Індексі ефективності логістики (англ. Logistics Performance Index; далі – LPI) [12]. Він розробляється фахівцями Світового банку з 2007 р. для визначення і порівняння якості логістичних систем більш ніж 160 країн світу й оцінюється за допомогою проведення кожні два роки опитувань міжнародних логістичних операторів, таких як експедитори та транспортні компанії. LPI аналізує країни за шістьма компонентами, що були обрані на підставі теоретичних та емпіричних досліджень, а також практичного досвіду фахівців з логістики, які займаються міжнародним експедируванням вантажів:

1) ефективність митного та прикордонного оформлення («Customs»);

2) якість торгової та транспортної інфраструктури («Infrastructure»);

3) легкість організації міжнародних перевезень за конкурентними цінами («International shipments»);

4) компетентність та якість логістичних послуг («Logistics competence and equality»);

5) можливість відстеження і контролю вантажів («Tracking & tracing»);

б) своєчасність доставки вантажів до одержувачів в межах запланованого або очікуваного часу поставки («Timeliness»).

Ці індикатори можна розділити на дві основні категорії:

1) сфери державного регулювання із зазначенням основних факторів, що впливають на ланцюг поставок: «Customs», «Infrastructure» та «Logistics competence and equality»;

2) результати діяльності ланцюга поставок: «International shipments», «Tracking & tracing» та «Timeliness».

В контексті даного дослідження, ефективність роботи митних органів, проведення митних процедур та контролю відображає компонента «Customs». Вона деталізована у таких аспектах: онлайн-обробка митної декларації, вимога щодо залучення ліцензованого митного брокера до оформлення, можливість вибору місця остаточного оформлення, випуск з гарантією до остаточного оформлення, фізичний огляд імпортованих вантажів, багаторазові фізичні огляди імпортованих вантажів.

Відповідно до публічних звітів Світового банку щодо LPI за 2018 р. [12] та 2023 р. [13] значення цього показника для України становило відповідно 2,83 та 2,7. Можна дійти висновку, що він знизився на 0,13 пунктів, або на 4,59%. Таке скорочення є незначним, проте пов'язане з активним поширенням пандемії COVID-19, починаючи з 2020 р., і, відповідно, вжиттям карантинних заходів для її протидії, а також розгортанням конфліктів на міжнародному рівні і введенням правового режиму воєнного стану в Україні у 2022 р. У рейтинговій таблиці, складеній Світовим банком у 2023 р., Україна входить до

групи країн, об'єднаних груповим рангом 79: Багамські острови, Білорусь, Джибуті, Сальвадор, Грузія, Казахстан, Папуа-Нова Гвінея та Парагвай. Згідно зі звітом Світового банку щодо LPI за 2023 р. [13] країни зі значеннями цього показника у діапазоні 2,6-3,2 належать до «partial logistics performers», тобто відіграють часткову роль у світовій логістичній діяльності та мають низький і середній рівень ВВП. Багатьом країнам з низькими показниками LPI варто модернізувати роботу митних та прикордонних служб з акцентом на автоматизацію, управління ризиками та доброчесність.

Зміна оцінок структурних складових LPI України за 2018-2023 рр. відображена на рис. 1.

Дані на рис. 1 свідчать про те, що незважаючи на негативний вплив екзогенних та ендогенних факторів на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання в Україні, складова «Infrastructure» з 2018 по 2023 рр. зросла на 0,18 пунктів переважно завдяки розвитку інформаційних технологій, а такі компоненти, як «Customs», «International shipments» та «Timeliness», залишилися майже без змін. Це говорить про вжиття державними органами, зокрема і ДМСУ, заходів підтримки логістики на стабільному рівні навіть в умовах правового режиму воєнного стану. Незначне зниження оцінки характерне для «Logistics competence and equality» (-0,24 пунктів), а значення «Tracking & tracing» скоротилося майже на 1 пункт (-0,82 пунктів), що може бути пов'язано із вжиттям заходів для зниження безпекових ризиків.

Оскільки Світовий банк публікує повний звіт LPI раз на декілька років (останній звіт датується 2023 р.), базуючись на актуальних

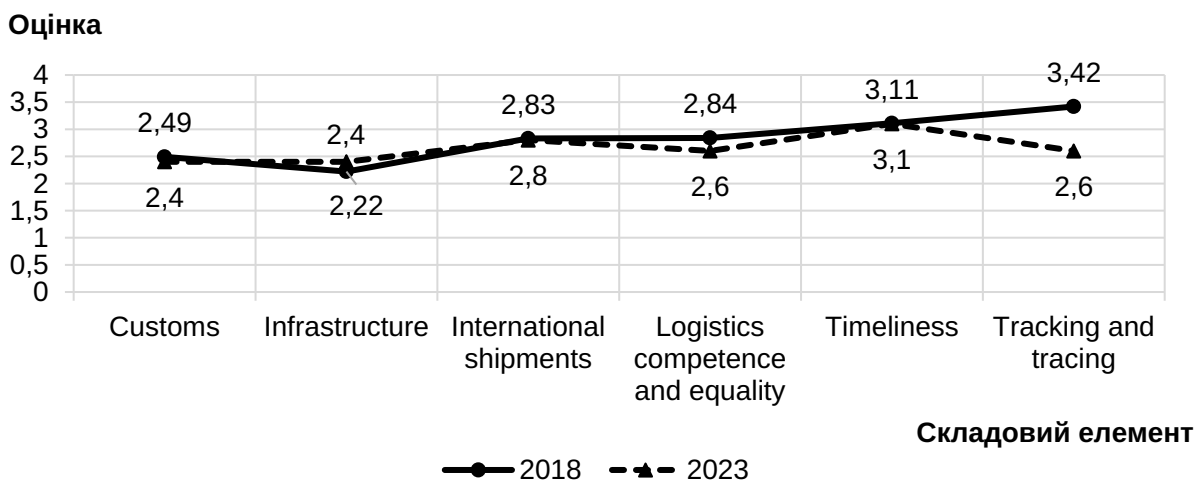

Рис. 1. Динаміка оцінок компонентів LPI України у 2018-2023 рр.

Джерело: сформовано на основі [13]

галузевих звітах за 2024–2025 роки можна змодельовати прогнозні напрями змін за ключовими складовими (табл. 1).

Аналіз LPI України у ретроспективі останніх семи років дозволяє ідентифікувати перехід від планомірної модернізації до моделі «логістики стійкості» (logistics resilience). Якщо період 2018–2021 рр. характеризувався поступовим покращенням компонентів митного адміністрування та міжнародних перевезень, то події 2022–2025 рр. спричинили фундаментальну переорієнтацію векторів розвитку: від глобальних морських сполучень до розбудови транскордонної сухопутної інфраструктури на західних кордонах держави.

Вагомим чинником стабілізації потенційного інтегрального показника LPI у 2024–2025 рр. за його складовими, виступає адаптивна модернізація транспортної інфраструктури. Незважаючи на деструктивний вплив воєнних дій, реалізація проєктів із відновлення мостових переходів та розширення залізничних підходів до кордонів країн ЄС дозволила нівелювати критичне падіння індексу. Особливого значення набуває розвиток «Українського морського коридору», що станом на 2025 рік забезпечив відновлення морської логістики.

Водночас критичною точкою логістичної системи залишається субіндекс «Логістична компетентність та якість послуг». У період 2024–2025 рр. спостерігаються тенденції щодо впливу негативних факторів на цей показник, зумовлена глибоким кадровим дефіцитом у галузі. Це вимагає від суб'єктів господарювання інтенсифікації інвестицій у автоматизацію та роботизацію складських і транспортних процесів для компенсації людського ресурсу.

Цифрова трансформація та впровадження систем простежуваності (Tracking & Tracing) демонструють тенденції до найбільш динамічного відновлення у поточному періоді. Масштабна інтеграція українських логістичних операторів у європейські цифрові мережі та впровадження інструментів штучного інтелекту для прогнозування ризиків ланцюгів постачання дозволили суттєво покращити інформаційну прозорість перевезень.

Таким чином, сучасний етап розвитку LPI України характеризується «технологічним стрибком», який виступає компенсаторним механізмом для фізичних та безпекових обмежень традиційної логістики.

Наступним важливим показником є Глобальний індекс організованої злочинності

Таблиця 1

Прогнозні зміни показників LPI України (2024–2026 рр.)

Компонент LPI	Тенденція до 2027 р.	Обґрунтування (чинники впливу)
Митниця/ Customs	Зростання	Впровадження NCTS (режим «митного безвізу»), цифровізація черг («єЧерга») та модернізація пунктів пропуску на кордоні з Польщею та Румунією
Інфраструктура / Infrastructure	Зростання	Активне відновлення мостів (понад 340 об'єктів до 2025 р.) та розвиток «Українського морського коридору» (порти Одеси), що компенсувало блокаду окремих кордонів
Міжнародні перевезення / International shipments	Без суттєвих змін	Стабілізація завдяки розширенню залізничних колій європейського стандарту (1435 мм) до кордонів та новим річковим маршрутам по Дунаю
Якість та компетентність / Logistics competence and equality	Зниження	Критичний виклик - дефіцит кадрів (потреба у понад 50 тис. водіїв) через мобілізаційні процеси, що знижує загальну сервісну ефективність
Відстеження вантажів / Tracking & tracing	Зростання	Масштабне впровадження українськими логістами (Нова Пошта, Meest) систем ШІ для трекінгу та інтеграція в європейські цифрові мережі
Своєчасність / Timeliness	Без суттєвих змін	Адаптація до ризиків безпеки, проте затримки на західних кордонах через страйки та перевантаження залишаються стримуючим чинником

Джерело: сформовано автором

(англ. Global Organized Crime Index; далі – GOCI), який розроблений Глобальною ініціативою протидії транснаціональній організованій злочинності у 2021 р. на основі Індексу організованої злочинності ENACT за 2019 р. для Африки [10]. Він складається з двох комплексних показників, що оцінюють 193 країни-члени Організації Об'єднаних Націй як за рівнем злочинності за шкалою від 1 до 10, так і за їхньою стійкістю до організованої злочинності теж від 1 до 10. Цей індекс створений з метою надання інформації на основі метрик політикам, практикам та іншим зацікавленим особам під час розробки стратегій щодо протидії організованій злочинності в їхніх країнах та/або регіонах, оскільки дані постійно оновлюються.

Відповідно до звітів Глобальної ініціативи протидії транснаціональній організованій злочинності за 2023 р. [10] усі досліджувані країни віднесені до чотирьох класифікаційних груп за співвідношенням рівня злочинності та захищеності. Україна включена до групи, що має назву «Високий рівень злочинності – Низький ступінь захищеності» і налічувала 57 країн у 2021 р. та 63 – у 2023 р. До введення правового режиму воєнного стану значення показника злочинності для України становило 6,18, за яким вона посіла такі позиції:

- 1) 34 місце серед 193 країн світу;
- 2) 3 місце серед 44 країн Європи;
- 3) 3 місце серед 17 Центрально- і Східноєвропейських країн.

При цьому ступінь захищеності складав 4, що відповідало такому розподілу:

- 1) 133 місце серед 193 країн світу;
- 2) 41 місце серед 44 країн Європи;
- 3) 14 місце серед 17 Центрально- і Східноєвропейських країн.

У 2023 р. ситуація змінилася через розгортання збройного конфлікту на території України та проведення запобіжних заходів, починаючи з 2022 р. Зокрема, рівень злочинності зріс до 6,48, що становить 0,3 пунктів абсолютного приросту, або 4,85% відносного, і значення показника захищеності також зросло до 4,54, тобто на 0,54 пунктів, або на 13,5%. За цими результатами Україна посіла відповідно 31 та 110 місце серед усіх країн, що брали участь у дослідженні.

Позиції України у рейтингу за 2025 р. [11] зазнали подальшої трансформації, що відображає адаптацію як кримінальних структур, так і державних інституцій до умов тривалої воєнної агресії. Станом на 2025 р. Україна залишається у групі «Високий рівень злочин-

ності – Середній ступінь захищеності». Показник злочинності стабілізувався на рівні 6,65, а індекс захищеності продемонстрував помірне зростання до 4,82.

За цими результатами Україна посіла 28 місце серед 193 країн світу за рівнем злочинності (погіршення позиції порівняно з 2023 р.) та 98 місце за рівнем стійкості (покращення позиції на 12 пунктів). Це свідчить про те, що попри зростання кримінальних ризиків, інституційна здатність держави до протидії організованій злочинності демонструє вищу динаміку відновлення.

На рис. 2 зображено порівняльну динаміку показників рейтингу злочинності (Criminality) України (2023–2025 рр.).

Аналіз даних рис. 3 демонструє безперервну тенденцію до зростання середнього показника кримінальних ринків в Україні, який за три роки збільшився з 6,27 до 6,55 бала. Ця динаміка є відображенням адаптації транснаціональних злочинних мереж до умов правового режиму воєнного стану, що супроводжується трансформацією методів нелегального збагачення та зміною географії кримінальної активності.

Найбільш критичне зростання зафіксовано за напрямом «Контрабанда людей (нелегальний перетин)» - показник зріс з 6,0 до 7,5 бала (+1,5). Цей тренд прямо корелює із посиленням мобілізаційних заходів, що створило нові, високодохідні ніші для організованої злочинності. Подібну динаміку демонструє «Торгівля людьми» (з 6,5 до 7,1) та «Торгівля зброєю» (з 7,0 до 7,5), що є типовим наслідком насиченості внутрішнього ринку засобами ураження та вразливості внутрішньо переміщених осіб.

Окремої уваги заслуговує сфера кіберзлочинності, де індекс зріс з 6,5 до 7,3 бала. Це свідчить про міграцію кримінальної активності у цифровий простір, де відсутність фізичних кордонів та можливість міжнародного віддаленого доступу дозволяють зловмисникам мінімізувати ризики викриття. Стабільність високих показників у сфері «Торгівлі синтетичними наркотиками» (7,5–7,6 бала) вказує на сталий характер попиту та ефективність налагоджених логістичних ланцюгів, які, попри постійні виклики та заходи правоохоронних органів, зберігають свою інституційну живучість.

Натомість, позитивним маркером є зниження показника «Екологічні злочини» з 4,5 до 4,0 бала. Ця тенденція може бути інтерпретована як наслідок переорієнтації злочинних угруповань на більш прибуткові сфери діяль-

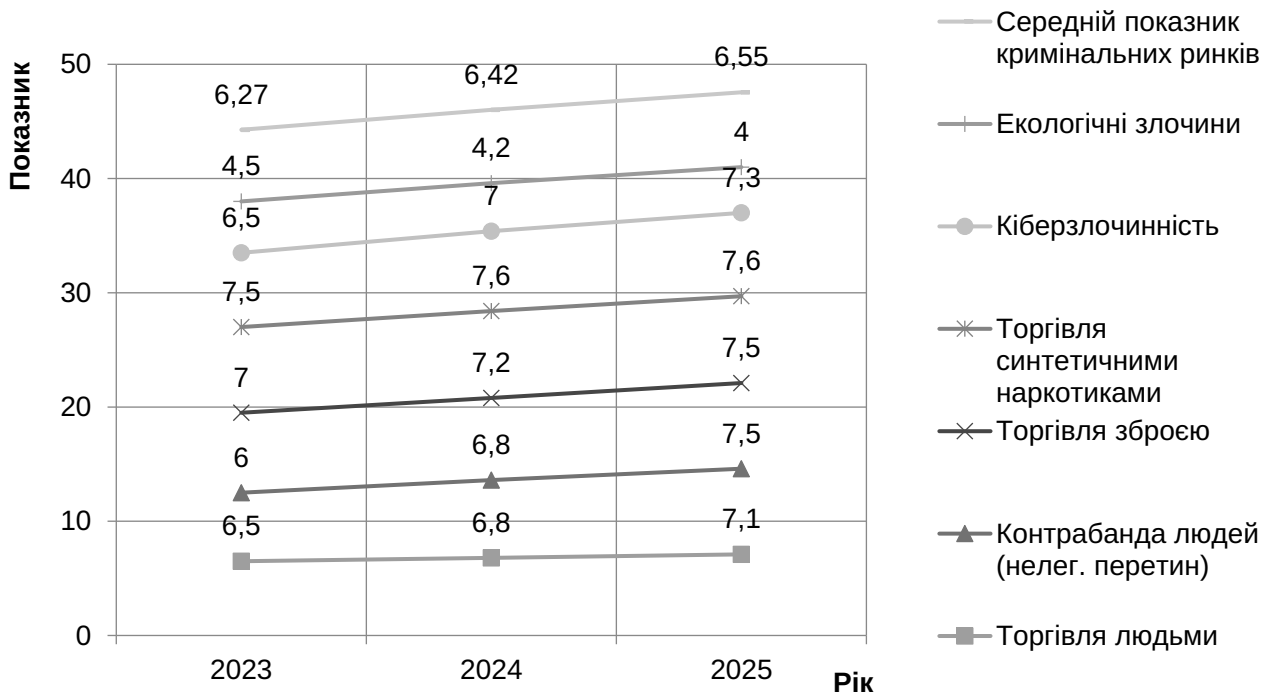

Рис. 2. Динаміка значень складових елементів рейтингу злочинності за 2023-2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [11]

ності (зокрема контрабанду людей), а також як результат посилення державного контролю над стратегічно важливими природними ресурсами в умовах воєнного стану.

Узагальнюючи, загальне зростання середнього показника кримінальних ринків на 0,28 пункту за трирічний період вказує на накопичення системних загроз національній безпеці. Зміна структури ринків вимагає від системи управління митними ризиками відходу від застарілих методів вибіркового контролю на користь інтелектуальних систем профілювання, здатних реагувати на гібридні загрози: від кібератак на бази даних декларацій до транскордонного переміщення зброї та осіб під виглядом гуманітарних вантажів.

Також, слід проаналізувати зміну значень складових частин рейтингу захищеності (Resilience) України за 2023-2025 рр., що візуалізовано на рис. 3.

Аналіз динаміки рейтингу захищеності України за 2023–2025 рр., свідчить про системне зміцнення інституційної спроможності держави протидіяти викликам транснаціональної організованої злочинності. Попри складні умови воєнного стану, середній показник захищеності продемонстрував стійку висхідну динаміку, збільшившись з 4,54 до 4,82 бала, що підтверджує ефективність обра-

ного курсу на інтеграцію в європейські безпекові структури.

Найбільш динамічним показником, який продемонстрував зростання став «Міжнародна співпраця», індекс якої піднявся з 6,0 до 7,2 бала (+1,2). Цей показник є прямим наслідком поглиблення операційної взаємодії з міжнародними партнерами, зокрема з Європолем та Інтерполом, у сфері обміну розвідувальними даними та координації дій під час розслідувань транскордонних правопорушень. Паралельно з цим, суттєве зростання продемонстрував показник «Протидія відмиванню коштів (AML)» – з 5,5 до 6,3 бала, що свідчить про запровадження жорстких протоколів фінансового моніторингу та відповідність вимогам FATF, що є критично важливим для запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Важливим вектором посилення стійкості стало вдосконалення показників «Національна політика та законодавство» (з 5,5 до 6,0) та «Підтримка недержавних суб'єктів (NGO)» (з 5,0 до 5,7). Позитивна динаміка останнього свідчить про розвиток громадянського суспільства як активного учасника антикорупційного контролю, що створює додаткові механізми стримувань та протидії.

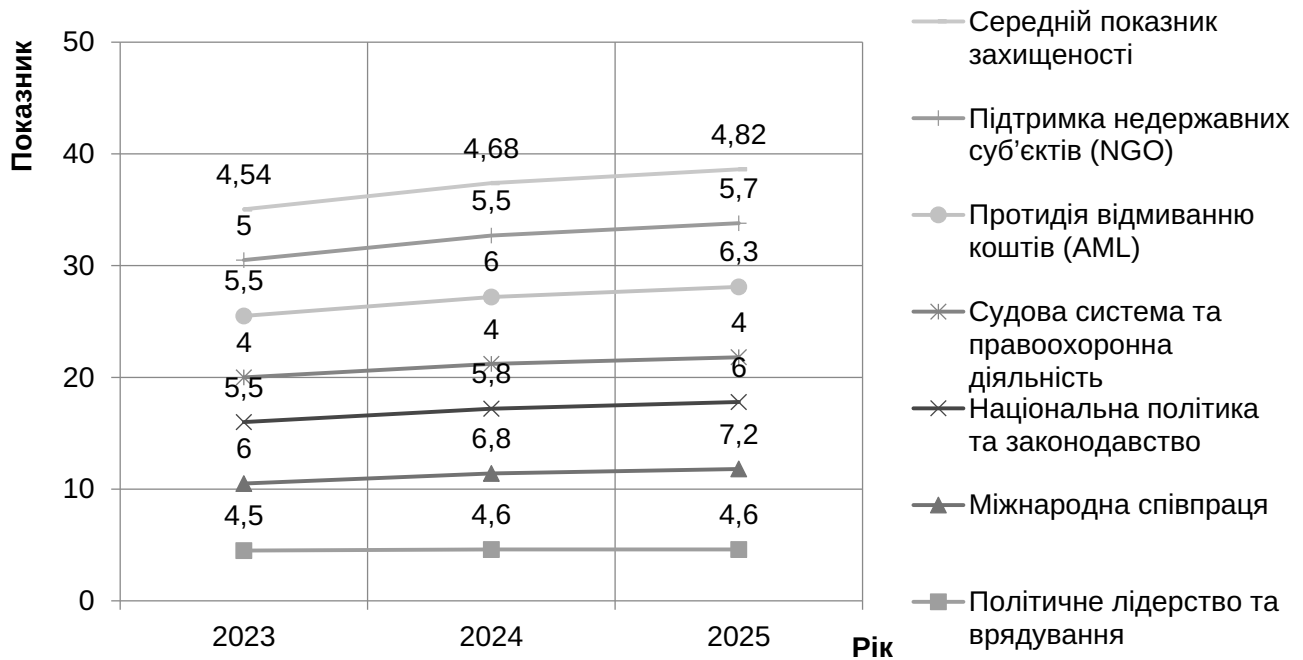

Рис. 3. Динаміка значень складових елементів рейтингу захищеності України за 2023-2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [11]

Водночас показник «Судова система та правоохоронна діяльність», який протягом трьох років залишається незмінним на рівні 4,0 бала свідчить про певну стагнацію. Відсутність прогресу в цьому субіндексі є чинником, що обмежує потенціал загального рейтингу захищеності, створюючи розрив між успішним стратегічним плануванням та практичною невідворотністю покарання.

Стабільність показника «Політичне лідерство та врядування» (4,5–4,6 бала) вказує на вичерпання резервів врядування кризового періоду та необхідність переходу до моделей довгострокового сталого розвитку.

Таким чином, можна сформулювати низку висновків щодо динаміки криміногенної ситуації та спроможності держави протидіяти загрозам у період 2026–2027 рр.

Аналіз складових рейтингу злочинності (Criminality) вказує на те, що ключовим викликом для національної безпеки стане трансформація логістичних шляхів та об'єктів злочинних посягань. Можливе зростання показника контрабанди людей (нелегального перетину кордону) безпосередньо корелює з тривалою дією правового режиму воєнного стану та намаганнями певних категорій громадян уникнути мобілізації. Цей сегмент кримінального ринку стає найбільш динамічним, адаптуючись до посилення прикордонного контролю через впровадження нових техно-

логічних схем та залучення корумпованих елементів.

Паралельно з цим, зростання у сферах торгівлі людьми та зброєю відображає типові ризики для країн, що перебувають у стані активного збройного конфлікту. Насиченість території засобами ураження та вразливість вимушено переміщених осіб створюють сприятливе підґрунтя для розширення діяльності транснаціональних злочинних мереж. Водночас ймовірне зростання за напрямом кіберзлочинності свідчить про перенесення частини кримінальної активності у цифровий простір, де вона часто поєднується з елементами гібридної війни та фінансовими махінаціями.

Окрему увагу слід приділити прогнозованому покращенню у сфері протидії відмиванню коштів та посиленню ролі недержавних суб'єктів. Активізація громадського сектору та впровадження жорсткого фінансового моніторингу є критично важливими для запобігання легалізації прибутків, отриманих від нових видів контрабанди. Проте збереження незмінних показників у судовій системі та правоохоронній діяльності вказує на наявність системних проблем, які потребують глибокого реформування для забезпечення невідворотності покарання.

Насамкінець, слід визначити місце України серед інших країн за індексом сприйняття корупції (англ. Corruption Perceptions

Index; далі – CPI), що дасть змогу оцінити рівень ще одного актуального митного ризику, суб'єктами якого є посадові особи державних структур, у тому числі ДМСУ.

CPI – це глобальний показник, розроблений неурядовою організацією Transparency International, який узагальнює дані з різних джерел, що відображають сприйняття бізнесменів та експертів щодо рівня корупції в державному секторі. Він вимірюється за шкалою від 0 до 100 балів, де 0 означає максимально високий рівень корупції, а 100 – мінімальний рівень або його відсутність.

CPI охоплює 182 країни світу і публікується щороку, забезпечуючи порівняння корупційних ризиків на міжнародному рівні. На рис. 3 представлений графік зміни значення досліджуваного індексу для України за останні 12 років.

Дані на рис. 4 свідчать про позитивні антикорупційні зміни, починаючи з 2014 р., оскільки показник підвищився з 26 балів до 36 балів, тобто на 10 пунктів, що виводить Україну до групи держав із найбільш статистично значущим прогресом у боротьбі з корупцією.

В 2025 р. Україна зайняла 104 місце серед 182 країн та стала єдиною країною регіону, яка змогла покращити свій показник у 2025 році, тоді як більшість сусідів (Словаччина, Румунія, Угорщина) втратили бали.

Це відзначається й у звіті Transparency International щодо CPI [9], де Україну віднесено до розділу країн з найбільш статистично значущими змінами у боротьбі з корупцією разом із Узбекистаном, Танзанією, Кот-д'Івуаром, Домініканською Республікою та Кувейтом.

Україну стабільно відзначають як країну, що демонструє стійкість антикорупційної

інфраструктури навіть в умовах повномасштабної війни [10]. Попри виклики правового режиму воєнного стану, держава не призупинила реформи, а навпаки – посилила цифровізацію державних послуг (платформа «Дія», відновлення обов'язкового е-декларування) та забезпечила незалежність антикорупційних органів.

Зокрема, протягом 2025 р. НАБУ та САП розпочали 737 нових кримінальних проваджень, що є найвищим показником за останні роки. Про підозру було повідомлено 218 особам, а Вищий антикорупційний суд ухвалив вироки щодо 132 засуджених, забезпечивши економічний ефект для держави у розмірі понад 6,5 млрд грн [3].

Важливим фактором стримування корупційних ризиків стала імплементація цифрових інструментів контролю за використанням коштів на відбудову. Це дозволило мінімізувати ризики зловживань на місцях, що безпосередньо відобразилося у підвищенні довіри бізнес-середовища.

Ухвалення Антикорупційної стратегії до 2025 року та виконання вимог Європейської Комісії щодо реформування системи відбору суддів Конституційного Суду та членів Вищої ради правосуддя стали ключовими драйверами утримання позицій у рейтингу.

Подальший прогрес України (досягнення позначки 40 балів і вище) залежатиме від успішності реформування митної та податкової служб, а також від деолігархізації економіки. Основним ризиком залишається можливість політичного втручання в роботу антикорупційних органів, що потребує постійного моніторингу з боку громадянського суспільства та міжнародних партнерів.

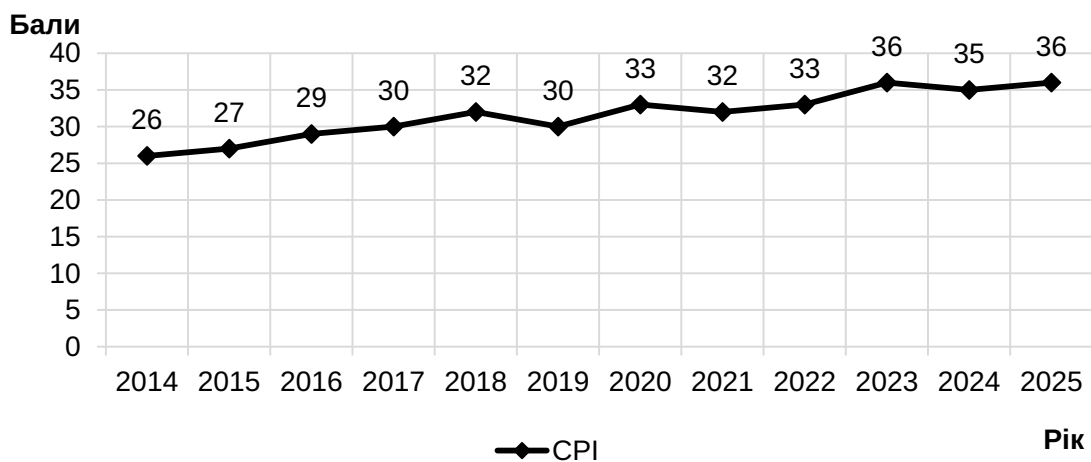

Рис. 4. Динаміка значень CPI для України за 2014-2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [8]

Висновки. Ефективність застосування заходів з управління митними ризиками є критично важливим фактором високого рівня здійснення державної митної справи та запорукою зміцнення конкурентоспроможності України, особливо в умовах тривалої нестабільності соціально-економічної та політичної систем. Проведений аналіз динаміки міжнародних індексів LPI, GOCI та CPI підтвердив, що попри високу вразливість до ризиків контрабанди, кіберзагроз та корупційного тиску, національна митна служба демонструє здатність підтримувати стабільний рівень операційної діяльності.

Україна успішно демонструє спроможність до адаптації через активне використання міжнародних механізмів, зокрема інтеграцію в європейські цифрові мережі та впровадження протоколів фінансового моніторингу. Проте

емпіричні дані свідчать про те, що подальше функціонування системи в режимі «логістики стійкості» вимагатиме не лише технологічного оновлення, а й глибокої внутрішньої трансформації судової та правоохоронної систем. Без забезпечення невідворотності покарання та радикального подолання корупційних розривів у правосудді інституційна стійкість держави залишатиметься вразливою до системних ризиків. Гармонізація митного законодавства з нормами ЄС, ефективний моніторинг гібридних загроз, розробка інтелектуальних алгоритмів митного профілювання дозволять в подальшому сформулювати цілісну стратегію забезпечення митної безпеки, яка сприятиме інтеграції України в європейський економічний простір та мінімізує негативний вплив безпекових факторів на зовнішньоекономічну діяльність держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брендак А. І. Імплементация інформаційних технологій в контексті функціональної розбудови системи управління митними ризиками. *Митна безпека*. 2020. Вип. 4. С. 10–19.
2. Бугель Ю. В., Чекаловська Г. З. Управління ризиками в митній справі: сутність та теоретичні засади. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2020. Том 31 (70), № 4. С. 109–118.
3. Звіт про результати роботи НАБУ та САП у 2025 році : офіц. сайт НАБУ. 2026. URL: <https://nabu.gov.ua/pro-nabu/zvitnist/> (дата звернення: 15.03.2026).
4. Ковальова М. Л. Особливості системи управління митними ризиками: світовий та український досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 35. С. 42–46.
5. Костяна О. В., Карпова В. В., Островський Д. М. Управління ризиками в митній справі як чинник забезпечення митної безпеки в період економічного спаду. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 11. С. 404–410.
6. Кунда Н. Т., Яровий М. А. Управління митними ризиками, що виникають при перевезенні вантажів у міжнародному сполученні. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 31. С. 261–270.
7. Рац О. М., Алфімова А. С. Сучасні підходи країн ЄС до здійснення управління митними ризиками та їхнє впровадження у митну діяльність України. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2024. Вип. 4 (77). С. 57–62.
8. Corruption Perceptions Index Data. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2025> (дата звернення: 15.03.2026).
9. CPI 2025: Findings and insights. URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2025-findings-insights-corruption> (дата звернення: 15.03.2026).
10. The Global Initiative Against Transnational Organized Crime Report on The Global Organized Crime Index in 2023. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/09/Global-organized-crime-index-2023-web-compressed-compressed.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
11. The Global Organized Crime Index 2025, developed by the Global Initiative Against Transnational Organized Crime (GI-TOC) in 2025. URL: <https://ocindex.net/report/2025> (дата звернення: 15.03.2026).
12. The World Bank Report on The Logistics Performance Index and Its Indicators in 2018. URL: <http://surl.li/hxfnzw> (дата звернення: 10.03.2026).
13. The World Bank Report on The Logistics Performance Index and Its Indicators in 2023. URL: https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report.pdf (дата звернення: 10.03.2026).

REFERENCES:

1. Brendak A. I. (2020) Implementatsiia informatsiinykh tekhnolohii v konteksti funktsionalnoi rozbudovy systemy upravlinnia mytnymy ryzykamy [Implementation of information technologies in the context of functional development of the customs risk management system]. *Mytna bezpeka – Customs Security*. vol. 4, pp. 10–19.

2. Buhel Yu. V., Chekalovska H. Z. (2020) Upravlinnia ryzykamy v mytnii spravi: sutnist ta teoretychni zasady [Risk management in customs: essence and theoretical foundations]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho – Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University*. vol. 31 (70), no. 4, pp. 109–118.
3. Zvit pro rezultaty roboty NABU ta SAP u 2025 rotsi: ofits. sait NABU [Report on the results of the work of NABU and SAP in 2025: official website of NABU]. Available at: <https://nabu.gov.ua/pro-nabu/zvitnist/> (accessed March 15, 2026).
4. Kovalova M. L. (2021) Osoblyvosti systemy upravlinnia mytnymy ryzykamy: svitovy ta ukraïnskyi dosvid [Features of the customs risk management system: world and Ukrainian experience]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, vol. 35, pp. 42–46.
5. Kostiana O. V., Karpova V. V., Ostrovskiy D. M. (2021) Upravlinnia ryzykamy v mytnii spravi yak chynnyk zabezpechennia mytnoi bezpeky v period ekonomichnoho spadu. *Biznes-Inform – Business Inform*. vol. 11, pp. 404–410.
6. Kunda N. T., Yarovy M. A. (2023) Upravlinnia mytnymy ryzykamy, shcho vynykaiut pry perevezenni vantazhiv u mizhnarodnomu spoluchenni [Customs risk management arising during the international transportation of goods]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Hraal nauky» – International Scientific Journal «Grail of Science»*, vol. 31, pp. 261–270.
7. Rats O. M., Alfimova A. S. (2024) Suchasni pidkhody krain YeS do zdiisnennia upravlinnia mytnymy ryzykamy ta yikhnie vprovadzhennia u mytnu diialnist Ukrainy [Modern approaches of EU countries to the implementation of customs risk management and their implementation in the customs activities of Ukraine]. *Naukovo-vyrobnychi zhurnal «Biznes-navihator» – Scientific and Production Journal «Business Navigator»*, vol. 4 (77), pp. 57–62.
8. Corruption Perceptions Index Data. Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2025> (accessed March 15, 2026).
9. CPI 2025: Findings and insights. Available at: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2025-findings-insights-corruption> (accessed March 15, 2026).
10. Global Initiative Against Transnational Organized Crime (2023) The Global Organized Crime Index in 2023. Available at: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/09/Global-organized-crime-index-2023-web-compressed-compressed.pdf> (accessed March 10, 2026).
11. Global Initiative Against Transnational Organized Crime (2025) The Global Organized Crime Index 2025. Available at: <https://ocindex.net/report/2025> (accessed March 15, 2026).
12. The World Bank (2018) The Logistics Performance Index and Its Indicators in 2018. Available at: <http://surl.li/hxfnzw> (accessed March 10, 2026).
13. The World Bank (2023) The Logistics Performance Index and Its Indicators in 2023. Available at: https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report.pdf (accessed March 10, 2026).

Дата надходження статті: 15.03.2026

Дата прийняття статті: 03.04.2026

Дата публікації статті: 06.04.2026